

Provinciaal Programma Landelijk Gebied Groningen

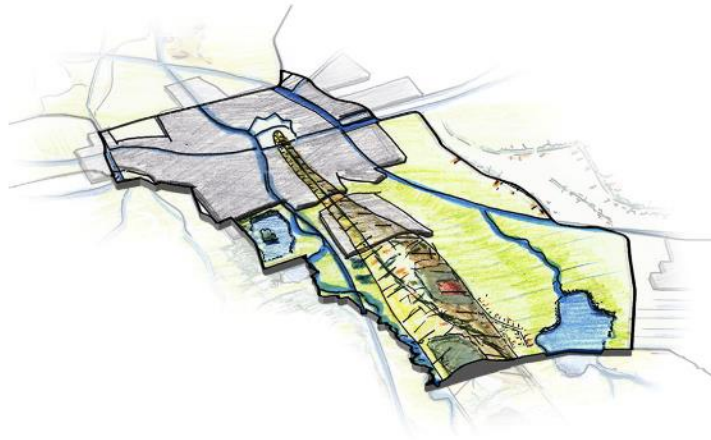
Verlag kennissessie deelgebied Gorecht

1-12-2023

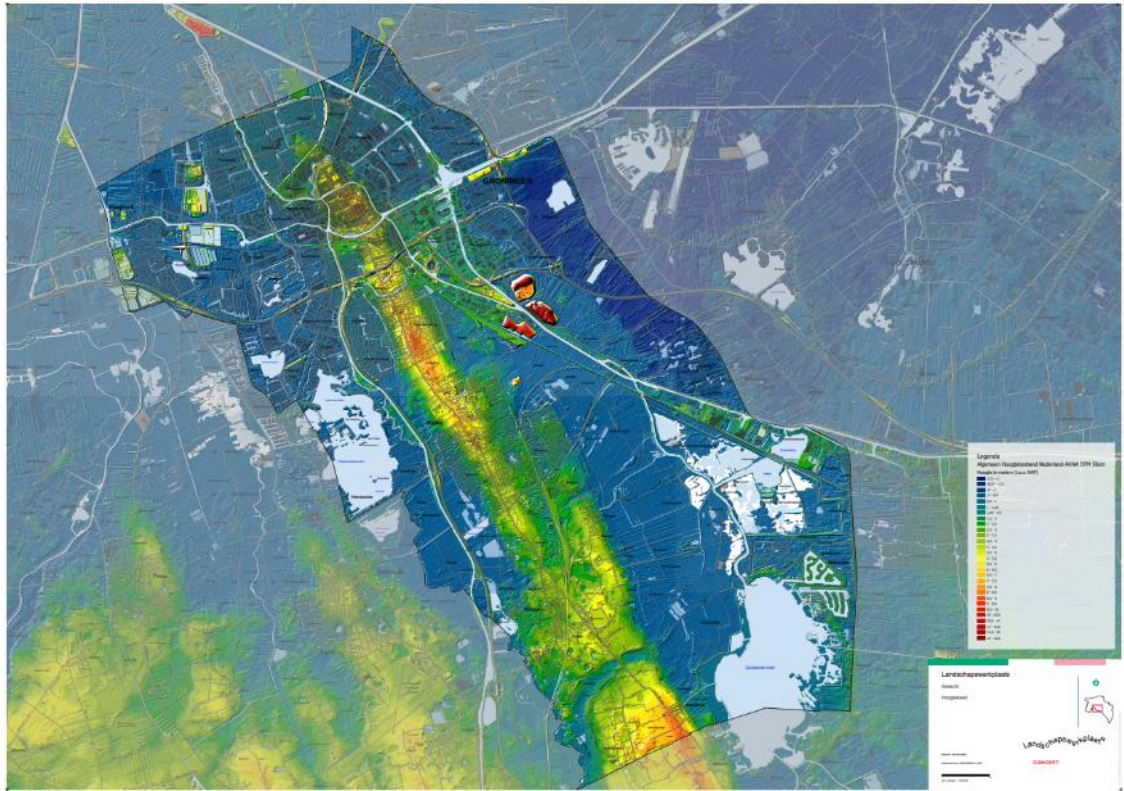

Gorecht

Waar stad en landbouw elkaar ontmoeten

Opening en introductie opgave

Als tweede deel van de kennissessies voor deelgebied Gorecht, kwamen 25 betrokkenen op 1 december in Dorpshuis Tiehof bijeen om over de toekomst van het landelijk gebied te praten. Na inventarisatie van dagvoorzitter Rieks van der Wal bleek dat ongeveer helft van de aanwezigen ook de vorige keer aanwezig waren. Daarom lichtte Menno van der Meer, verkenner namens de provincie, het algemene proces toe.

De bijeenkomst is onderdeel van de provinciale vertaling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, in Groningen genoemd de Transitie Landelijk Gebied. Na de themasessie op 24 november waar de thema's natuur en landbouw werden besproken, zullen tijdens deze sessie op 1 december de opgaven voor water en klimaat aan bod komen.

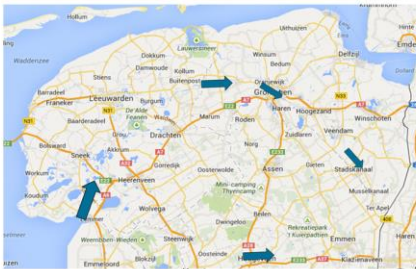
Presentatie over de wateropgave

Voor de eerste presentatie is het woord aan Peter de Vries, beleidsmedewerker water bij de provincie Groningen. Hij licht toe hoe het water- en bodemsysteem van de provincie in elkaar zit, waar zoetwater vandaan komt en wat de verschillende wateropgaven zijn in de provincie. Door klimaatverandering zullen we te maken krijgen met drogere zomers, nattere winters en een stijgende zeespiegel. Ook zal de Rijnafvoer veranderen, wat inhoudt we niet meer altijd op onze nationale regenton het IJsselmeer kunnen rekenen voor beschikbaarheid van zoetwater, maar dat ook in Groningen de mogelijkheid bestaat dat de 'verdringingsreeks' in werking kan treden in geval van extreme droogte. De verdringingsreeks beschrijft welke doelgroepen nog aanspraak maken op oppervlaktewater en voor wie bijvoorbeeld beregenings- dan wel onttrekkingsverboden in werking treden.

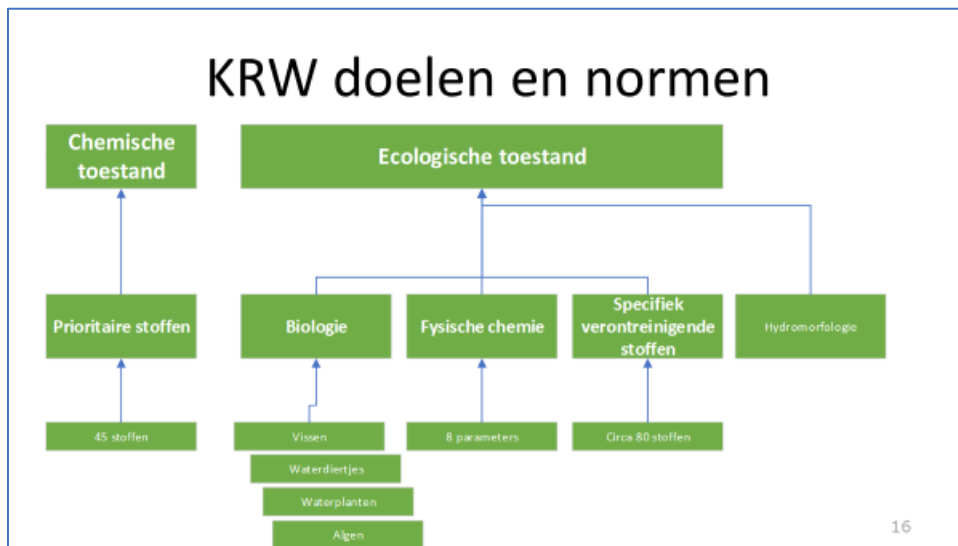
Ook het Kaderrichtlijn Water is een belangrijke opgave voor dit thema. De presentatie behandelt welke waterlichamen dit betreft, voor welke indicatoren doelen en normen zijn gesteld, en wat de huidige staat is van water in Gorecht. De KRW-doelen worden niet gehaald wat betreft biologie en ecologie, nutriënten en verontreinigende stoffen, met daarbij de kanttekening dat hoge concentraties in dit gebied veelal van bovenstreams komen. De algemene score van KRW wordt bepaald middels indicatoren aan de hand van verschillende parameters. Bij een negatieve score van een parameter, scoort de indicator negatief. Dit verklaart de rode en oranje kleuren voor bijvoorbeeld het Zuidlaardermeer en het Paterswoldsemeer. Nuance is dat er wel verbetering wordt waargenomen, doordat al jaren wordt gewerkt aan maatregelen.

Vanuit de groep komt een vraag of deze KRW-doelen door onszelf (Nederland) zijn opgelegd. Het ligt gecompliceerder; sommige doelen zijn inderdaad nationaal vastgesteld, omdat deze zijn afgestemd op de lokale ecologische situatie en de haalbaarheid. Andere doelen, zoals die betrekking hebben op chemische kwaliteit, zijn wel weer in heel Europa gelijk.

Waar komt ons zoetwater vandaan?

Presentatie over de wateropgave

Een andere vraag wordt gesteld of deze concentraties per locatie in beeld zijn, om te kunnen achterhalen wat de opgave is voor dit gebied. Het waterschap geeft aan veel monitoringsgegevens beschikbaar te hebben die niet voorbereid zijn voor vandaag, maar zij is bereid hier desgewenst een aparte sessie voor te organiseren, toegespitst op Gorecht. De context bij de monitoringsgegevens zijn belangrijk, bijvoorbeeld of er in een droge of natte periode is gemeten. In droge periodes is het grondwater sneller belast met uitspoeling van percelen, maar is het oppervlaktewater 'schoner' door minder afspoeling en aanvoer van schoon water. In natte periodes geldt dat andersom. Tijdens de toekomstsessie kunnen ze wel een indicatie geven.

‘Water en bodem sturend’ is het uitgangspunt in het beleid en bij deze transitie. De presentatie sluit af met de noodzaak dat tijdens oplossingsrichtingen en maatregelen hier gebruik van wordt gemaakt. Dit kan door niet af te wentelen in tijd en ruimte, rekening te houden met extreme weersituaties, de kenmerken van water en bodem, en ook de opgaven met wateroverlast en droogte in samenhang te beschouwen. Bovendien komt een technische oplossing binnen dit principe van pas als het moet, maar is de natuurlijke oplossing leidend.

Presentatie Waterbedrijf Groningen

Tijdens de vorige presentatie kwam het gesprek over grondwater en drinkwaterwinning al los, en de pitch van Gerda Brilleman-Brondijk van het Waterbedrijf Groningen licht dit onderwerp verder toe. Het drinkwaterbedrijf is in 1879 opgericht, toen twee Friese huisartsen de cholera-epidemie wilden stoppen door zorg te dragen voor schoon drinkwater. Inmiddels heeft het drinkwaterbedrijf de verplichting om 24/7 schoon en betrouwbaar drinkwater beschikbaar te stellen.

Agrariërs en natuurorganisaties geven aan dat ze in het gebied flink last hebben van droogte als gevolg van de waterwinning in het gebied. Er wordt opgemerkt dat dit het goedkoopste water van Nederland is; zijn de kosten die de maatschappij betaalt voor water niet wat té laag ten opzichte van het de omgeving kost? Toch zit het Waterbedrijf Groningen aan bepaalde regels, en is het van belang dat schoon water voor iedereen bereikbaar blijft.

Voor droogteschade heeft het Waterbedrijf een droogteschaderegeling:

[Agrarische droogteschade - Waterbedrijf Groningen](#)

Het denken over water is in verandering, zo kan om schoon drinkwater te besparen ook laagwaardig 'water op maat' geleverd worden aan de industrie. De presentatie zoomt in op de winning in Onnen, waar sinds 1934 gebruik van wordt gemaakt. Het onderdeel wordt afgesloten met een gesprek over mogelijkheden om water te infiltreren of zelfs injecteren. Samen met Waterschappen wordt gesproken over meer water vasthouden.

Gespreksronde over de wateropgave

De groep wordt in tweeën gesplitst om rond een kaart van het gebied in gesprek te gaan over wat er speelt in Gorecht. Een beknopte terugkoppeling uit de twee groepen:

Een nuttig gesprek, volgens Alma de Vries die als gespreksleider optrad bij de groep die in de kroeg om de tafel ging. Er is in eerste instantie vooral gepraat over de zuidwestkant van het Zuidlaardermeer, dus in de volgende gespreksronde zal de rest van Gorecht aan bod komen. Hoe werkt het watersysteem? Het ging over de waterpeilen en ook werd de droogteproblematiek herkend en ook de beperkingen omtrent het slaan van putten. Meer water vasthouden is nodig in het gebied, maar wie gaat dat doen en waar?

Bij de groep die geleid werd door Menno van der Meer en Monique Mul was veel discussie, "en we zijn er nog lang niet uit." Een belangrijke les over het grondwatersysteem is dat deze waarschijnlijk ook onder de Hondsrug door stroomt. Water vasthouden gaat vooral van belang zijn op de hogere gebieden, waar het veel haken en ogen voor bewoners en gebruikers kan hebben voor het gebied. Er werden tips gegeven hoe het water op de hogere gebieden vastgehouden kan worden. Daarnaast werden er al praktische voorstellen geopperd waarmee, ondanks het hoge waterpeil er toch geboerd kan blijven worden in de lager gelegen gedeelten. Er is gevraagd om te verkennen of Weerdenbras weer ingezet kan worden.

De wateropgave werd als groot ervaren. De deelnemers geven daarom aan om nu een groots en doordacht plan te ontwikkelen die bestendig is voor de komende 50 jaar en binnen nu en 10 jaar moet worden uitgevoerd. Om te voorkomen dat er achter de feiten aangelopen gaat worden

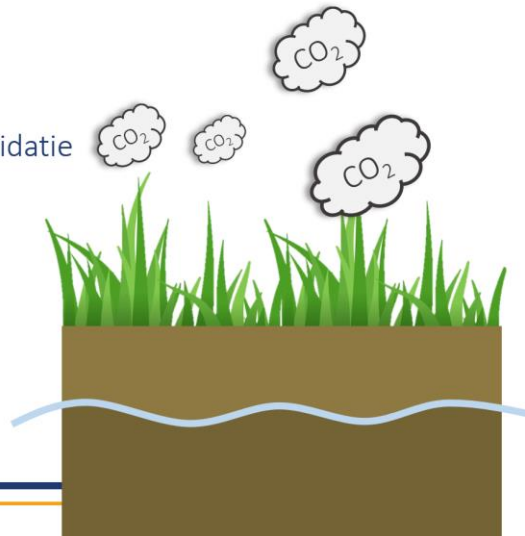
De Veenopgave

Het veen in Groningen vormt een kom, aldus Hetty Mathijssen van de provincie Groningen. Op kaart is goed te zien dat het in een soort 'V-vorm' om de stad heen ligt. Het veengebied bestaat uit klassiek veenweidegebied, klei-op-veengronden en de veelal afgegraven moerige gronden. In Gorecht betreft het de Onner- en Oostpolder, de Polders Oosterland en Lappenvoort (POL) en het gebied bij Meerstad. Bij ontwatering van veengebied komt veen in aanraking met zuurstof, waarna dit oxideert. Bij dit proces daalt de grond en komt vrij.

In het klimaatakkoord speelt veen dan ook een significante rol, en is afgesproken 1 Mton CO₂-emissie te reduceren in de klassieke veenweidegebieden in 2030 (voor Groningen ongeveer 0,06 – 0,08 Mton). In 2050 is de doelstelling om CO₂-neutraal te zijn. Op de vraag of bij vernatten niet meer methaan vrijkomt is het antwoord dat dit inderdaad het geval is, maar het niet opweegt tegen de CO₂-uitstoot die het voorkomt. Op de site van het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden is hierover meer te vinden: [NOB – Veenweiden \(nobveenweiden.nl\)](https://nobveenweiden.nl).

Veenoxidatie

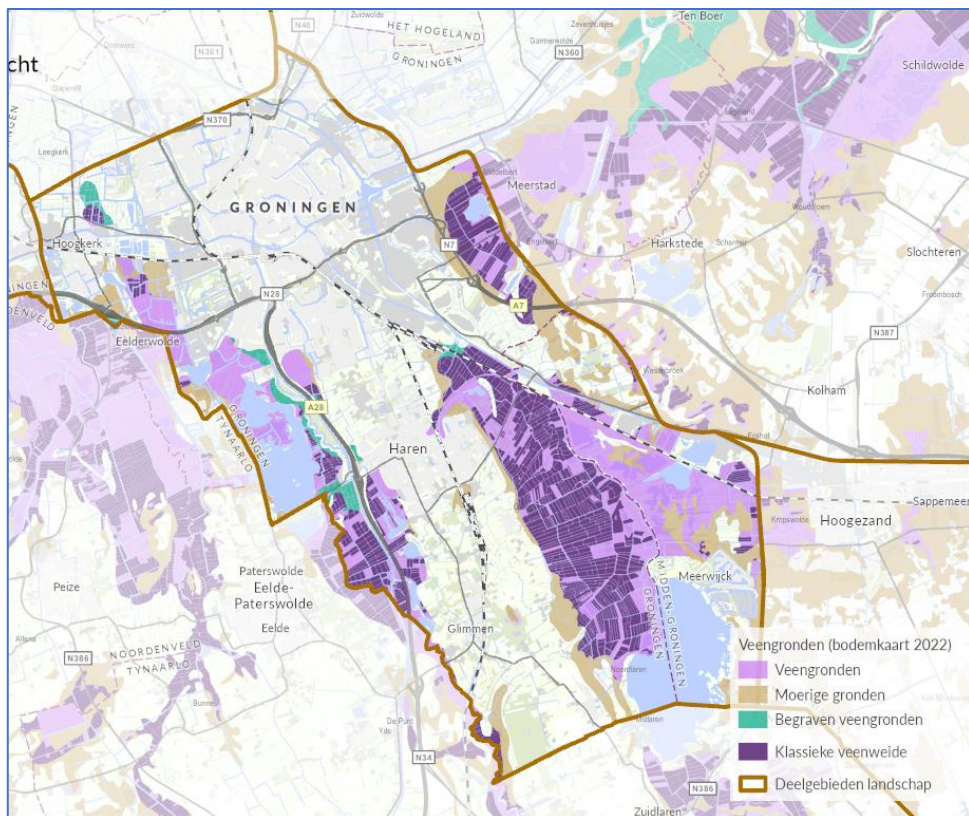
- Zuurstof + veen (organische stof) = oxidatie
- Maaiveld daling
- CO₂-emissie

De Veenopgave

Omdat op veen-op-kleigebied geen oxidatie plaatsvindt wordt de vraag gesteld of daarom niet een laag klei aangebracht kan worden in het veenweidegebied. Op detailniveau zou dat kunnen, maar om het structurele probleem aan te pakken is een grotere systeemverandering nodig. Ook wordt gevraagd in hoeverre verdamping meespeelt bij het probleem van veenoxidatie en maaiveldddaling. Het gevoel heerst dat er veel water verdwijnt door verdamping. Wordt dit gemeten? Er is in opdracht van de provincie Groningen een Grondwaterstudie Groningen-Noord Drenthe uitgevoerd, waarin het regionale grondwatersysteem is onderzocht. Conclusies hieruit worden uitgezocht en zijn beschikbaar in het vervolg.

Ook wordt gevraagd of de maatregelen en activiteiten rondom veen ergens zichtbaar zijn. Op de volgende link is een viewer beschikbaar: [Transitie Landelijk Gebied Groningen \(provinciegroningen.nl\)](https://www.provinciegroningen.nl/landelijk-gebied-groningen)

Pitch Sponsland

Sponsland was een manifestatie, een soort ideeënmachine waarbij landschapsarchitecten en ontwerpers zich bogen over een vraagstuk, en heeft geresulteerd in een boek en een website. Tamara Ekamper van de gemeente Groningen presenteert het resultaat. De vraag was of het Groninger landschap kan fungeren als een soort waterbatterij. Immers, het probleem heerst dat Groningen het laatste puntje is waar IJsselmeerwater naar aangevoerd kan worden. Water vasthouden in het landschap, en deze als 'spons' gebruiken, kan helpen bij het mitigeren van verschillende water- en klimaatopgaven.

“Bij verdroging is de toplaag vaak het probleem, wat draagt het bij dat grondwater hier ook bij betrokken is?”, wordt gevraagd vanuit de zaal. Deze toplaag wordt gebruikt voor bevloeiing, waardoor meer water infiltreert, ook in het grondwater. Hier is dus wel ruimte voor nodig in de toplaag, en met name voor de agrarische sector zal dit dus wel consequenties hebben. Dit komt wederom neer op de vraag wie water gaat vasthouden, en waar.

Gespreksronde over de klimaatopgave

De groep gaat een tweede keer uiteen in gespreksgroepen, en koppelen de resultaten achteraf plenair terug. Het lijkt haast mission impossible, aldus dagvoorzitter Rieks, om aan alle wensen te voldoen; sponswerking, CO₂-reductie, weidevogeldoelstelling, drinkwaterwinning, greppelen, verschillende peilvakken om emissies te voorkomen. Gorecht heeft wat veel thema's betreft een voorsprong op de andere deelgebieden. Deze voorsprong moet niet betekenen dat daar straks minder compensatie tegenover staat, omdat de opgave hier minder groot is. Daar willen we voor waken.

Menno koppelt terug dat er wederom veel is besproken in zijn groep. Zo kwamen de gevaren van het veranderen van het waterpeil aan bod, voor bijvoorbeeld infrastructuur en kabels. CO₂-vastlegging en bosuitbreiding kwamen aan bod, en ook het feit dat natuurgebieden bij droogte methaan of lachgas uit kunnen stoten. De vraag is wat het effect op het bos is van vernatting middels een hoger grondwaterpeil. Is een andere bosstand noodzakelijk? Ook kwam het verdienmodel wederom ter sprake, is dat niet mogelijk per hectare in plaats van allemaal losse regelingen? Er is gesproken over structuren in veenpercelen, waar soms veenrot plaatsvindt waardoor je het zogenaamde koffiedikveen krijgt.

Wat betreft de broeikasgasemissie vroeg men zich af of de doelstelling al behaald is. Men wil weten wat de zogenaamde referentiedatum is. Men zit nu al laag wbt aantal GVE per ha. en ziet kansen voor verdere BKG emissie reductie door de melkveehouders en akkerbouwers meer met elkaar te laten samenwerken en kansen voor (schoon) maaisel gebruik om bokashi mee te maken.

Gespreksronde over de klimaatopgave

Ook in de kroeg vond weer een levendige discussie plaats. Omdat de eerste ronde vooral focuste rond de onderkant van de kaart, lag nu de focus op bovenin. Zo werden de ontwikkelingen rond Meerstad besproken, waar een hele grote woningbouwopgave gepland is, midden in het veengebied. Inmiddels zal de opgave worden ingevuld op minder grond, waardoor open zones ontstaan waar wellicht meer mogelijk is. Wellicht is er vernatting mogelijk, of een samenwerking met de landbouwers die er nog zitten.

Andere ontwikkelingen binnen het gebied is bedrijvigheid langs het kanaal. Wat is de milieuruimte daar, en wat is wenselijk? In elk geval zal bij ontwikkelingen de wateropgave vroegtijdig worden meegenomen. Er is ook over de stad gesproken, en of de opgave aldaar nou wel of niet bij de transitie landelijk gebied hoort. Daar zijn ambities voor het ontsteden van pleinen en particuliere tuinen, en voor het planten van duizend bomen per jaar.

Aandachtspunten en afspraken

- Er is alom erkenning voor de hoge landschappelijke waarde van Gorecht, inclusief de noodzaak voor behoud en versterking;
- Daarmee is er in de groep ook erkenning voor de noodzaak van perspectief op langjarige afspraken en verdienvermogen;
- Zolang er geen duidelijkheid is over langjarig perspectief voor bijv. groen-blauwe diensten, is het TLG-proces voor agrariërs een onzeker en weinig inspirerend proces;
- Vanuit de groep is behoefte te weten wat nou de daadwerkelijke problemen en opgaven zijn voor specifiek Gorecht;
- Leg de nulsituatie vast van waaruit beoordeeld wordt;
- Wat is de waterkwaliteit in het gebied, en in hoeverre ligt de oorzaak in Gorecht zelf? Inzicht benodigd in vervuilingsbronnen buiten Gorecht;
- Het is zaak dat boeren niet worden 'gestraft voor de voorsprong'. Men loopt voorop in dit gebied, en moet daardoor niet later compensaties/regelingen mislopen;
- In het gebied spelen ook gebiedsprocessen in Polder Oosterland-Lappenvoort (POL) en Zuidlaardermeer. Afspraak is dat resultaten uit die processen worden meegenomen. Op het moment dat het TLG proces meerwaarde kan hebben zal actief worden deelgenomen;
- Er wordt opgeroepen ook aan te sluiten bij andere visies, zoals de Hunzevisie, visie Drentsche Aa, visie Ruimtelijk perspectief A7-corridor, Vitamine G, Belevingskaart Groeningen;
- Andere ontwikkelingen in het gebied ook inzichtelijk maken, bijv. Meerstad;
- Het kaartmateriaal wordt op sommige stukken in twijfel getrokken en moet beter, liefst digitaal zodat de herkomst herleidbaar is;
- KRW-kaarten zijn erg algemeen en er is behoefte aan kennis over ontwikkelingen van onderliggende parameters;
- Vraag aan provincie: wat gebeurt er met de aangekochte 120 ha.? Oproep om deze beschikbaar te houden voor het gebiedsproces en toedeling naar lokale ondernemers die meewerken aan de opgaven TLG;
- Aandacht voor compensatie t.b.v. ganzenvraat/verminderde ruwvoerwinning door ganzenvraat en weidevogelsucces;
- Vraag: wat is het effect van ganzen- en aalscholverpoep op waterkwaliteit?
- Vraag: Wat is het historische effect geweest van riooloverstorten op verontreinigende stoffen in het gebied?
- Vraag voor het Waterschap: worden grondeigenaren in dit gebied gecompenseerd voor het inzetten van de waterberging Onner/Haren polder?;
- Vraag: Kan het water duurder worden gemaakt, zodat de maatschappij (of industrie) meebetaalt aan de groeiende kosten die ervoor gemaakt worden?
- Afstemming tussen gebieden, bijv. voor Meerstad. Hier zal over worden doorgepraat;
- Ook afstemming met de provincie Drenthe over watervraagstukken is belangrijk.

Afsluiting

Dagvoorzitter Rieks bedankt de aanwezigen. Er wordt afgesproken dat het beeldverslag voor de kerst gedeeld zal worden, en dat reactie en aanvulling vanuit de groep gewenst wordt. De inloopavond van 13 december gaat niet door, dus dit is de laatste keer dat wij elkaar zien voor de jaarwisseling. Er wordt nog nagepraat onder het genot van een borrel.

Het vervolg ziet er als volgt uit: de voorbereidingsgroep zal weer bijeenkomen om de afgelopen twee sessies kort te evalueren en mee te denken over de sessies die komen gaan. De aandachtspunten en afspraken op de vorige slide zullen hierin worden meegenomen.

Op de hoogte blijven?

De website van provincie Groningen over deelgebied Gorecht:
[Deelgebied Gorecht - Provincie Groningen](#)

Aanmelden voor de nieuwsbrief transitie landelijk gebied kan via:
[Nieuwsmail Transitie Landelijk Gebied - Provincie Groningen](#)

 zoek

[Home](#) · [Actueel](#) · [Dossiers](#)

Transitie Landelijk Gebied

Veehouderijen, bouwprojecten, de industrie en activiteiten zoals het aanleggen van wegen. Dat stoot allemaal stikstof uit. Teveel stikstof is schadelijk voor onze gezondheid en natuur. Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wil het rijk verdere schade aan de natuur tegen gaan. Ook voor ons water en het klimaat is dit belangrijk. De Transitie van het Landelijk Gebied (TLG) is de Groningse invulling van het NPLG. In de TLG werken we samen aan een toekomstbestendig Groningen, met perspectief voor de landbouw en een brede welvaart.

LAATSTE NIEUWS

› [Update Transitie Landelijk Gebied](#)

📅 24 november 2023